

SHAYBONIYLAR SULOLASI DAVRIDA BUXORO XONLIGIDA IQTISODIY O'ZGARISHLAR VA IQTISODIYOTDA XALQARO MUNOSABATLAR

Srojeva Gulbahor Vahobovna

Osiyo Xalqaro Universiteti.

Tarix va filologiya kafedrası o'qituvchisi.

gulbahorsrojeva@gmail.com

<https://doi.org/10.5281/zenodo.14539961>

Annotatsiya. Buxoro xonligi Hindiston, Xitoy, Eron, Rossiya, Arab davlatlari va qo'shni mintaqalardan keng turdagi mahsulotlarni olib kelgan. Bu import tovarlari xonlikning ichki bozorini boyitgan va iqtisodiy hayotga ijobiy ta'sir ko'rsatgan. XVI asrda Buxoro xonligida savdo-sotiq Shayboniylar sulolasining hukmronligi davrida, xususan, Ubaydullaxon (1533–1540) boshqaruvi vaqtida ayniqsa rivojlangan. Bu davrda xonlikning savdo-sotiq faoliyatida alohida yutuqlarga erishgan.

Kalit so'zlar: Ubaydullaxon, Xitoy, Rossiya, Safaviylar davlati.

ECONOMIC CHANGES IN THE BUKHARA KHANATE AND INTERNATIONAL RELATIONS IN THE ECONOMY DURING THE SHAYBANID DYNASTY

Abstract. The Bukhara Khanate imported a wide range of products from India, China, Iran, Russia, Arab countries and neighboring regions. These imported goods enriched the internal market of the khanate and had a positive impact on economic life. In the 16th century, trade in the Bukhara Khanate was especially developed during the reign of the Shaybanid dynasty, in particular, during the reign of Ubaydullah Khan (1533–1540). During this period, the khanate achieved particular success in its trade activities.

Keywords: Ubaydullah Khan, China, Russia, Safavid state.

ЭКОНОМИЧЕСКИЕ ИЗМЕНЕНИЯ В БУХАРСКОМ ХАНСТВЕ ПРИ ДИНАСТИИ ШАЙБАНИ И МЕЖДУНАРОДНЫЕ ОТНОШЕНИЯ В ЭКОНОМИКЕ

Аннотация. Бухарское ханство импортировало широкий ассортимент продукции из Индии, Китая, Ирана, России, арабских стран и соседних регионов. Эти импортные товары обогатили внутренний рынок ханства и положительно повлияли на экономическую жизнь. В XVI веке торговля в Бухарском ханстве получила особое развитие в период правления династии Шайбани, в частности, во времена правления Убайдуллы-хана. (1533–1540). В этот период особые успехи были достигнуты в торговой деятельности ханства.

Ключевые слова: Убайдулла-хан, Китай, Россия, государство Сефевидов.

XVI asrda Buxoro xonligi Markaziy Osiyoda muhim siyosiy va iqtisodiy markazlardan biri sifatida shakllangan.

Bu davrda xonlikda siyosiy hayot dinamik va murakkab edi, chunki turli sulolalar hokimiyat uchun kurash olib borgan. Quyida XVI asrda Buxoro xonligidagi siyosiy hayotning asosiy jihatlari haqida to'xtalib o'tamiz

XVI asr boshida Buxoro xonligi Shayboniylar sulolasi tomonidan asos solingan. Sulola Movarounnahrni Temuriylar hukmronligidan so'ng egalladi. Muhammad Shayboniyxon (1500–1510) xonlikning birinchi hukmdori bo'lib, u Movarounnahrda markazlashgan davlatni tashkil qilishga harakat qildi. Biroq Shayboniylar sulolasining hokimiyati barqaror emas edi, chunki sulola ichida hokimiyat uchun kurash va ziddiyatlar kuzatilgan. Ichki kurashlar va hokimiyatning zaiflashishi, sulola ichidagi nizolar va amaldorlar o'rtasidagi kelishmovchiliklar davlatni zaiflashtirdi.

Shayboniylarning ba'zi hukmdorlari kuchli markazlashuvga intilgan bo'lsa, boshqalar mahalliy hokimlarni qo'llab-quvvatlagan. Bu esa davlatning siyosiy barqarorligini buzdi. Din davlat boshqaruvida qozikalon va ulamolar muhim o'rin egallagan. Qozikalon lavozimi (bosh qozilik) faqat diniy masalalarda emas, balki siyosiy hayotda ham katta ta'sirga ega edi. Ulamolar va diniy rahnamolar ko'pincha siyosiy qarorlarni shakllantirishda muhim o'rin tutgan. Xonlik qozoq xonliklari, ayniqsa, Qosimxon davridagi kuchaygan qozoq qo'shinlari bilan to'qnash kelgan. Bu tashqi tahdidlar xonlik hududlarini himoya qilishni talab qildi. Shuningdek, Safaviylar davlatining Movarounnahrta ta'siri kuchli bo'lib, ular bilan chegara hududlari uchun doimiy kurash olib borilgan. XVI asr oxirida Shayboniylar sulolasi ichki ziddiyatlar tufayli zaiflashganidan keyin Buxoro xonligi hukmronligi Ashtarxoniylar sulolasiga (Joniylar) o'tdi.

Bu o'zgarish xonlik siyosiy hayotida yangi davrni boshlab berdi. Buxoro shahri nafaqat siyosiy, balki madaniy va diniy markaz bo'lgan. Bu shahar xalqaro savdo yo'llarida joylashgani sababli xonlikning iqtisodiy ahamiyati ham katta edi.

Umuman, XVI asrda Buxoro xonligida siyosiy hayot ichki kurashlar, tashqi tahdidlar va diniy-siyosiy rahbarlarning o'zaro ta'siri bilan belgilangan. Bu davr xonlikning keyingi asrlardagi rivojlanishiga asos bo'lgan.

XVI asrda Buxoro xonligida iqtisodiy hayot qishloq xo'jaligi, hunarmandchilik, savdo va bojxona faoliyatlariga asoslangan bo'lib, Markaziy Osiyodagi iqtisodiy markazlardan biri sifatida rivojlangan. Quyida xonlikdagi iqtisodiy hayotning asosiy jihatlari haqida ma'lumot beraman:

Qishloq xo'jaligida sug'orish tizimlari: Sug'orma dehqonchilik asosiy o'rinda edi.

Zarafshon daryosi vodiysi va boshqa sug'orish tizimlari tufayli qishloq xo'jaligi yaxshi rivojlangan. Ariq va kanallar orqali dalalar sug'orilgan.

Asosiy ekinlardan bug'doy, arpa, sholi, paxta, meva va sabzavot yetishtirilgan. Paxta xom ashyosi ichki va tashqi bozorlarda savdo qilish uchun muhim mahsulot edi.

Cho'l va tog'li hududlarda chorvachilik rivojlangan bo'lib, qo'y, tuya, ot va qoramol boqilgan.

Chorvachilik mahsulotlari savdoda ham ahamiyatga ega bo'lgan. Hunarmandchilikning quyidagi sohalari rivojlangan. Buxoroda kulolchilik, zardo'zlik, temirchilik, gilamdo'zlik, teri mahsulotlari tayyorlash va yog'och o'ymakorligi rivojlangan edi. Hunarmandlar tomonidan ishlab chiqarilgan kiyim-kechak, idish-tovoq va boshqa mahsulotlar ichki bozorda keng tarqalgan va eksport qilinardi.

Hunarmandchilik ustaxonalari: Shaharlar, ayniqsa Buxoro va Samarqand, hunarmandchilik ustaxonalari va bozorlari bilan mashhur edi. Hunarmandlar mahalliy bozorlarga mahsulot etkazib berishdan tashqari, karvonlar orqali tashqi savdoga ham jalb qilingan. Buxoro xonligi xalqaro savdo yo'llarida joylashgan bo'lib, Ipak yo'lining muhim bekatlaridan biri edi.

Xitoy, Hindiston, Eronga boruvchi savdo karvonlari Buxorodan o'tgan. Shaharlar ichida faol bozorlar tashkil qilingan, tashqi savdo esa ipak, paxta, zargarlik buyumlari, tuz, ziravorlar va boshqa tovarlar bilan amalga oshirilgan.

Xonlik qo'shni davlatlar bilan iqtisodiy aloqalar o'rnatgan. Savdo-sotiqni qo'llab-quvvatlash maqsadida bojxona tizimi yo'lga qo'yilgan.

Soliq turlari: Dehqonlardan va savdogarlardan hosil solig'i (zakat) va boshqa soliqlar yig'ilgan. Soliq siyosati iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashda muhim ahamiyat kasb etgan.

Savdo bojxonalari: Xonlikning savdo yo'llarida bojxona punktlari bo'lib, bu yerda savdogarlardan boj to'plangan. Bu daromadlar davlat byudjetining muhim qismini tashkil qilgan.

XVI asrda Buxoro xonligida tashqi savdo Ipak yo'li orqali xalqaro savdo tizimiga qo'shilgan bo'lib, bu xonlikning iqtisodiy rivojlanishida katta ahamiyatga ega edi. Tashqi savdoda quyidagi mahsulotlar asosiy o'rin tutgan:

1. Ipak Buxoro xonligi ipak ishlab chiqarish va eksport qilishda muhim o'rin egallagan. Ipak matolari Markaziy Osiyo, Hindiston, Eronga va Yaqin Sharq mamlakatlariga jo'natilgan.

Xitoydan olib kelingan xom ipakni qayta ishlash va uni sifatli mato shaklida eksport qilish rivojlangan edi.

2. Paxta va paxta mahsulotlari Paxta xomashyosi va undan tayyorlangan matolar savdoda muhim ahamiyatga ega edi. Paxta mahsulotlari Yevropa va Hindistonga eksport qilingan.

3. Chorvachilik mahsulotlari :Qo'y terisi, jun, charmdan tayyorlangan buyumlar va otlar xonlikning asosiy eksport mahsulotlaridan biri edi.

4. Dehqonchilik mahsulotlari: Bug'doy, arpa va sholi kabi don mahsulotlari mahalliy ehtiyojlarni qondirish bilan birga, ba'zi hududlarga eksport qilingan.

5. Zargarlik buyumlari va qimmatbaho metallar:Buxoro hunarmandlari tomonidan tayyorlangan zargarlik buyumlari (oltin, kumush taqinchoqlar) va qimmatbaho toshlar eksport qilingan.

Bu mahsulotlar Sharq mamlakatlari va Hindiston bozorlarida talabgir bo'lgan. XVI asrda Buxoro xonligi Ipak yo'li tizimi orqali xalqaro savdo markazlaridan biri bo'lib, ko'plab qo'shni va uzoq davlatlar bilan savdo aloqalarini rivojlantirdi. Quyida xonlikning asosiy savdo hamkorlari va yo'nalishlari haqida batafsil ma'lumot keltiriladi:Hindiston Buxoro xonligining eng muhim savdo hamkorlaridan biri edi.

Buxoro savdogarlari bu mamlakatga paxta, jun, charmdan tayyorlangan mahsulotlar va ziravorlar eksport qilgan.Hindistondan Buxoroga ipak, shakar, ziravorlar, qimmatbaho toshlar va Hindiston mahsulotlari keltirilgan.Buxoro xonligi Xitoy bilan savdo aloqalarini Ipak yo'li orqali amalga oshirgan. Xitoydan ipak, chinni idishlar, qimmatbaho buyumlar va choy import qilingan.Xitoyga Buxoro orqali paxta, qorako'l terisi va zargarlik buyumlari yetkazib berilgan.

Eron bilan savdo aloqalari ikki davlat o'rtasidagi siyosiy ziddiyatlarga qaramay davom etgan.

Buxorodan Eronga qorako'l terisi, paxta matolari va zargarlik buyumlari eksport qilinib, Erondan ipak va ipak mahsulotlari, ziravorlar va qimmatbaho buyumlar import qilingan.

XVI asr oxiriga kelib Buxoro xonligi va Rossiya o'rtasidagi savdo aloqalari faollashdi. Rossiyaga jun, qorako'l terisi, paxta mahsulotlari va ziravorlar eksport qilinib, Rossiyadan temir, asbob-uskunalar, qurol-yarog' va sanoat mahsulotlari keltirilgan.Qozoq xonliklari bilan savdo aloqalari ko'proq chorvachilik mahsulotlariga asoslangan. Qozoqlardan otlar, teri va jun sotib olingan. Buxoro ularga don mahsulotlari va boshqa tovarlarni eksport qilgan.Movarounnahrda qo'shni xonliklar: Samarqand, Toshkent, va boshqa mahalliy hududlar bilan faol ichki savdo olib borilgan. Arab mamlakatlari, xususan, Arabiston yarimoroli va O'rta Sharq davlatlari bilan savdo qilinib, bu hududlarga ipak, paxta mahsulotlari va qorako'l terisi eksport qilingan. Sharqiy Turkiston hududlari bilan faol savdo aloqalari amalga oshirilgan. Bu yerda asosan chorvachilik mahsulotlari va ipak mahsulotlari muhim rol o'ynagan.

Xulosa qilib aytganda, Buxoro xonligi Ipak yo'lining strategik markazida joylashgan bo'lib, Hindiston, Xitoy, Eron, Rossiya va qo'shni hududlar bilan faol savdo aloqalarini olib borgan. Bu savdo xonlikning iqtisodiy rivojlanishi va xalqaro savdo tizimidagi o'rnini mustahkamladi.

XVI asrda Buxoro xonligiga xalqaro savdo yo'llari orqali turli davlatlardan mahsulotlar olib kelingan. Buxoro xonligi o'zining strategik geografik joylashuvi tufayli Ipak yo'lining muhim markazlaridan biri bo'lib, bu unga dunyoning turli mintaqalaridan mahsulotlarni import qilish imkonini bergan. Quyida asosiy manbalar va import mahsulotlari keltiriladi:

Ziravorlar (masalan, qalampir, dolchin, chinnigullar)

Qimmatbaho toshlar va metall buyumlar

Ipak va ipak matolar

Shakar va shirinliklar

Hindiston savdogarlari karvonlar orqali Buxoroga mahsulot olib kelishgan, ayniqsa ziravorlar va qimmatbaho toshlar mashhur bo'lgan. Xulosa qilib aytganda, Buxoro xonligi Hindiston, Xitoy, Eron, Rossiya, Arab davlatlari va qo'shni mintaqalardan keng turdagi mahsulotlarni olib kelgan. Bu import tovarlari xonlikning ichki bozorini boyitgan va iqtisodiy hayotga ijobiy ta'sir ko'rsatgan.

XVI asrda Buxoro xonligida savdo-sotiq Shayboniylar sulolasining hukmronligi davrida, xususan, Ubaydullaxon (1533–1540) boshqaruvi vaqtida ayniqsa rivojlangan. Bu davrda xonlikning savdo-sotiq faoliyatida quyidagi yutuqlar kuzatilgan:

Ubaydullaxon davrida iqtisodiy barqarorlik. Ubaydullaxon hokimiyati markazlashgan boshqaruvni kuchaytirib, mamlakat ichida siyosiy va iqtisodiy barqarorlikni ta'minlagan. Bu savdo aloqalarining rivojlanishi uchun qulay muhit yaratgan.

Xonlikning asosiy shaharlari, xususan, Buxoro, Samarqand, va Karmana xalqaro savdo markazlari sifatida faoliyat ko'rsatgan. Ubaydullaxon tashabbusi bilan Ipak yo'li savdo yo'llari faol qo'llab-quvvatlangan va karvon yo'llarining xavfsizligi ta'minlangan.

Xalqaro savdo orqali Buxoro xonligi Hindiston, Xitoy, Eron va Rossiya bilan iqtisodiy aloqalarni mustahkamladi. Ubaydullaxon davrida ichki bozorlarda mahsulot ishlab chiqarish hajmi oshgan, bu esa tashqi savdoga salmoqli hissa qo'shgan.

Hindistondan olib kelingan qimmatbaho toshlar, chinni va ziravorlar hamda Buxorodan Hindistonga eksport qilingan jun, paxta va qorako'l mahsulotlari bu savdoning muvaffaqiyatli bo'lganini ko'rsatadi.

Xulosa: Ubaydullaxon davrida siyosiy barqarorlik, savdo yo'llarining xavfsizligi va infratuzilmaning rivoji tufayli Buxoro xonligida savdo-sotiq alohida yuksalishga erishgan. Bu davr savdo aloqalari, ayniqsa, xalqaro savdoda Buxoro xonligining mavqeini mustahkamlashga yordam bergan.

REFERENCES

1. Vahobovna, S. G. (2024). XX ASR BOSHLARIDA XITOYNING YAPON AGRESSIVASIGA QARSHI KURASHI. *TA'LIM VA RIVOJLANISH TAHLILI ONLAYN ILMIY JURNALI*, 4(5), 264-273.
2. Srojeva, G. (2024). 1929-1932-YILLARDAGI JAHON IQTISODIY INQIROZI DAVRIDA YAPONIYA. *NRJ*, 1(2), 118-128.

3. Vahobovna, S. G. (2024). Canada during the world economic crisis of 1929-1933. TA'LIM VA RIVOJLANISH TAHLILI ONLAYN ILMIY JURNALI, 4(4), 48-54.
4. Srojeva, G. . (2024). ATTENTION PAID TO PRESCHOOL EDUCATIONAL INSTITUTIONS IN NEW UZBEKISTAN. Modern Science and Research, 3(2), 258–266. Retrieved from <https://inlibrary.uz/index.php/science-research/article/view/30750>
5. Srojeva, G. (2024). THE CANADIAN ECONOMY DURING THE GLOBAL ECONOMIC CRISIS. Modern Science and Research, 3(2), 57–63. Retrieved from <https://inlibrary.uz/index.php/science-research/article/view/30678>
6. Vahobovna, S. G. (2024). Vahobovna, S. G. (2024). Role of Preschool Educational Institutions in Education of a Perfect Person. EUROPEAN JOURNAL OF INNOVATION IN NONFORMAL EDUCATION, 4(3), 208-214.
7. Vahobovna, S. G. (2023). QUYI ZARAFSHON VOHASI TURIZM IMKONIYATLARI.
8. Srojeva, G. . (2024). STRENGTHENING THE MATERIAL AND TECHNICAL BASE OF PRESCHOOL EDUCATION AND TRAINING INSTITUTIONS. Modern Science and Research, 3(2), 673–681. Retrieved from <https://inlibrary.uz/index.php/science-research/article/view/29450>
9. Srojeva, G. (2024). INTERNATIONAL COOPERATION IN THE FIELD OF EDUCATION. Modern Science and Research, 3(2), 1041–1050. Retrieved from <https://inlibrary.uz/index.php/science-research/article/view/29547>
10. Srojeva , G. . (2024). SOLUTIONS, RESULTS AND PROBLEMS OF REFORMS IN THE FIELD OF EDUCATION. Modern Science and Research, 3(1), 782–788.
11. Srojeva, G. (2024). EFFECTIVE FORMS OF SPIRITUAL AND MORAL EDUCATION AND EDUCATIONAL WORK IN A PRESCHOOL EDUCATIONAL INSTITUTION. Modern Science and Research, 3(2), 247–253. Retrieved from <https://inlibrary.uz/index.php/science-research/article/view/29010>
12. Vahobovna, S. G. (2021). Khoja Abdulkhaliq Ghijduvani And Its Method. European Journal of Humanities and Educational Advancements, 2(10), 39-40.
13. Gulbahor, S. (2023). CONTINUITY IN EDUCATION-CHIEF MEZON. *Modern Science and Research*, 2, 834-839.
14. Srojeva, G. (2023). LOWER ZARAFSHAN OASIS TOURISM OPPORTUNITIES. Modern Science and Research, 2(10), 199–204.
15. Srojeva , G. (2023). CONTINUITY IN EDUCATION-CHIEF MEZON. *Modern Science and Research*, 2(12), 834–839. Retrieved from <https://inlibrary.uz/index.php/science-research/article/view/27238>

16. Vahobovna, S. G. (2024). YANGI O'ZBEKISTONDA MAKTABGACHA TA'LIM-TARBIYA MUASSASALARIGA QARATILAYATGAN E'TIBOR.
17. Vahobovna, S. G. (2024). MAKTABGACHA TA'LIM MUASSASIDA MA'NAVIY-AXLOQIY TARBIYA VA MA'RIFIY ISHLARNING SAMARALI SHAKLLARI.
18. Vahobovna, S. G. (2024). TALIM SOHASIDAGI ISLOHATLAR ECHIMI, NATIJALARI VA MUAMMOLARI.
19. Vahobovna, S. G. (2024). MAKTABGACHA TA'LIM-TARBIYA MUASSASALARI MODDIY TEXNIKA BAZASINI MUSTAHKAMLASH.
20. Srojeva, G. (2024). TA'LIM SOHASIDA XALQARO HAMKORLIK..
21. Vahobovna, S. G. (2024). JAHON IQTISODIY INQIROZI DAVRIDA KANADA IQTISODIYOTI.
22. Vahobovna, S. G. (2023). TA'LIMDA UZVIYLIK-BOSH ME'ZON.
23. Vahobovna, S. G. (2024). YANGI O'ZBEKISTONDA MAKTABGACHA TA'LIM-TARBIYA MUASSASALARIGA QARATILAYATGAN E'TIBOR.
24. Vahobovna, S. G. (2024). JAHON IQTISODIY INQIROZI DAVRIDA KANADA IQTISODIYOTI.
25. Srojeva, G. (2024). TA'LIM SOHASIDA XALQARO HAMKORLIK.
26. Vahobovna, S. G. (2024). MAKTABGACHA TA'LIM-TARBIYA MUASSASALARI MODDIY TEXNIKA BAZASINI MUSTAHKAMLASH.
27. Vahobovna, S. G. (2024). MAKTABGACHA TA'LIM MUASSASIDA MA'NAVIY-AXLOQIY TARBIYA VA MA'RIFIY ISHLARNING SAMARALI SHAKLLARI.
28. Muyiddinov Bekali. (2023). MO'G'ULLAR BOSQINI DAVRIDA BUXORONING AYANCHLI TAQDIRI. TADQIQOTLAR.UZ, 25(2), 212–215. Retrieved from <http://tadqiqotlar.uz/index.php/new/article/view/308>
29. Muyiddinov Bekali. (2023). THE ROLE OF BUKHARA AND OTHER CITIES IN THE MILITARY ART AND ARMY STRUCTURE OF KHOREZMSHAHS . ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ, 35(3), 55–58. Retrieved from <https://www.newjournal.org/index.php/01/article/view/10035>
30. Muyiddinov, B. (2024). BARTHOLD'S "СОЧИНЕНИЯ. ТОМ I. ТУРКЕСТАН В ЭПОХУ МОНГОЛЬСКОГО НАШЕСТВИЯ" THE HISTORY OF THE CREATION OF THE WORK. MODERN SCIENCE AND RESEARCH, 3(1), 699–702. <https://doi.org/10.5281/zenodo.10552555>
31. Muyiddinov, B. (2024). THE ROLE OF MILITARY REFORMS IN THE BUKHARA KHANATE IN THE LIFE OF THE STATE UNDER THE SHAYBANIDS. MODERN SCIENCE AND RESEARCH, 3(2), 646–648. <https://doi.org/10.5281/zenodo.10668887>

32. MB Bahodir o'g'li. (2024). Military Art of Turkish Khaganate in the Early Middle Ages. *European Journal of Innovation in Nonformal Education*, 4(16), 223–227.
<https://inovatus.es/index.php/ejine/article/view/2705/2586>
33. Gulyamov, A. A. (2024). JAMIYATIMIZNING IJTIMOIIY-IQTISODIY, MA'NAVIIY-MADANIY SOHALARIDA OILANING ROLI. *ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ*, 36(2), 149-153.
34. Azizovich, G. A. (2024). Trade Relations of Population in Bukhara Emirate, Shariah Rules and Regulations in Commercial Affairs, Partnership Relations. *EUROPEAN JOURNAL OF INNOVATION IN NONFORMAL EDUCATION*, 4(9), 189-194.
35. Boltayev, O. (2023). A GENERAL DESCRIPTION OF THE POLITICAL AND DIPLOMATIC PROCESSES IN CENTRAL ASIA IN THE MIDDLE OF THE 18TH CENTURY. *Modern Science and Research*, 2(9), 145–149. Retrieved from <https://inlibrary.uz/index.php/scienceresearch/article/view/24063>
36. B Okhun Evidences from Beruni's Work" Moniques Left from Ancient People" In Discovering the Personality of Iskandar Zulqarnain *EUROPEAN JOURNAL OF INNOVATION IN NONFORMAL EDUCATION* 4 (9), 195-198
37. Yuldosheva , F. Y. qizi. (2023). LEV NIKOLAYEVICH GUMILYOVNING “QADIMGI TURKLAR” ASARIDA KO‘KTURKLAR YODGORLIKLARI XUSUSIDA. *GOLDEN BRAIN*, 1(16), 338–342.
38. Toshpo'latova, S. (2024). TARIX FANINI O'QITISHDA SAMARALI METODLAR. *Modern Science and Research*, 3(11), 774-782.
39. Тошполатова, Ш. (2024). THE PRESENT IRANIANS. *Журнал универсальных научных исследований*, 2(5), 453-462.
40. Toshpo'latova, S. (2024). BUXORODAGI SAROYLAR. *Modern Science and Research*, 3(5), 522-529.
41. Toshpo'latova, S., & Xudoyqulov, S. (2024). History And Ethnology Of Olot District. *Modern Science And Research*, 3(5), 148-151.
42. oshpo'latova, S., & Jo'rayeva, M. (2024). HISTORY AND ARCHITECTURAL MONUMENTS OF JONDOR DISTRICT. *Modern Science and Research*, 3(2), 447-450.
43. Qizi, R. S. S., Shukhratovna, T. S., & Karamatovna, M. A. (2024). Implementation of Education and Protection of Children's Rights in the age of Technology. *SPAST Reports*, 1(7).
44. Shuhratovna, T. S. (2024). Linguistic Anthropology. *European Journal Of Innovation In Nonformal Education*, 4(3), 432-437.

45. Toshpo'latova, S. S., & Naimov, I. N. (2023). MS ANDREYEV-O'RTA OSIYO XALQLARI ETNOGRAFIYASINING YIRIK OLIMI. *Innovations in Technology and Science Education*, 2(8), 1214-1222.
46. Toshpo'latova, S., & Tursuntoshova, S. (2024). Khoja Abdulkholiq Gijduvani. *Modern Science and Research*, 3(2), 87-93.
47. Toshpo'latova, S. (2024). Ethnolinguistics Of Ethnologies Of Bukhara. *Modern Science and Research*, 3(2), 1004-1011.
48. Toshpo'latova, S. (2024). Ethnolinguistics. *Modern Science and Research*, 3(2), 500-507.
49. Toshpo'latova, S. (2024). Religious Anthropology. *Modern Science and Research*, 3(1), 504-510.
50. Shakhnoza Shuhratovna, T. (2023). MS Andreyev'S Way Of Life. *American Journal of Language, Literacy and Learning in STEM Education* (2993-2769), 1(10), 655-659.
51. Shuhratovna, T. S. (2023). Ethnological Analysis Of National Costumes And Rituals Of Tajiks In The Works Of MS Andreyev. *International Journal Of History And Political Sciences*, 3(12), 42-47.
52. Toshpo'latova, S. (2023). MS Andreyev-Scientific Career. *Modern Science and Research*, 2(12), 801-807.
53. Shuhratovna, T. S. (2023). Etymology Of Tajik Marriage Ceremony. *International Journal Of History And Political Sciences*, 3(11), 17-23.
54. Toshpo'latova, S., & Ashurova, G. (2023). THE HISTORY AND DESCRIPTION OF THE WORK OF MS ANDREYEV-" ARK BUKHARI". *Modern Science and Research*, 2(9), 404-409.
55. Toshpo'latova, S. (2023). ETHNOLOGICAL ANALYSIS OF CALENDRIAL CALCULATION AND LENGTH MEASUREMENTS OF KHUF VALLEY TAJIKS IN THE RESEARCHES OF MS ANDREYEV. *Modern Science and Research*, 2(10), 291-299.
56. Toshpo'latova, S. (2023). A STUDY OF THE WEDDING CEREMONY OF THE TAJIKS OF AFGHANISTAN. *Modern Science and Research*, 2(9), 84-89.
57. Naimov, I., & Toshpo'latova, S. (2023). Marriage Ceremony Of Tajiks In The Work Of Mikhail Stepanovich Andreyev "Tadjiki Dolini Khuf". *International Journal of Intellectual Cultural Heritage*, 3(1), 12-16.
58. Toshpo'latova, S. S. (2023). Tojiklar Milliy Kiyim-Kechaklari Va "Beshmorak" Marosimining Etnologik Tahlili. *Scholar*, 1(28), 395-401.